

K Ü L Ö N F É L É K.

Nagy Károly ref. püspök halála. Az erdélyi református egyházkerületnek s továbbmenőleg egész Erdély magyarságának nagy gyásza van. F. év február 16-án meghalt Nagy Károly ref. püspök. Halála nem jött váratlanul és mégis hamar jött. 58 éves volt, férfi korának legjobb erejében. Szinte egyik napról a másikra roppant össze. Még élénk emlékünkből van történeti jelentőségű vitája Anghelescu közoktatásügyi miniszterrel, melynek rendjén magyar nyíltsággal szállt sikra felekezeti oktatásügyünk érdekében. Még fülünkbe cseng gyönyörűen csengő hangja, eleven szónoki temperamentuma. S immár — Ő is a múlté. Mély megilletődéssel hódolunk mi is emlékezte előtt. Erős kálvinista volt, évszázadok óta talán legtudósabb hittudósa egyházának. S mégis megértő protestáns. Történeti időben lett egyházkerületének vezére s vezéri méltóságát megtartotta mindhalálig. Mikor a legféktelenebbül tomboltak a vallási szenvedélyek s a világfelfordulás következtében a magánérdekkel lábba tiportak minden krisztusi erényt, Nagy Károly megrettentő bátorsággal szállt szembe a féktelenkedőkkel. Savonarolája volt korának. Mindenkiel harcolt. Egyiket jóra ösztönözte, másban a rosszat törte le; égett a tett vágtyól. S a tűz, mely lelkét hevítette, végül fölemésztette őt magát is. Ki annyi harcot diadalmasan kiállott, a halállal való harcában alul maradt. Feledhetetlenül szép, csengő hangját elveszíté; harcra termett egyénisége heteken át kínok között törött össze-tehetetlen halottá. Mily szomorú volt naponként hallani róla a halálos híreket. Mignem egy napon a Mindenható megelégette szenvedéseit.

Temetésén az unitárius egyház testületileg vett részt s a gyászolókkal együtt gyászolta a megboldogultat, mint saját halottját.

Elhunytak. Özv. dr. kövendi *Boér Farkasné* szül. dr. *Albert Margit* kórházi orvos, életének 35-ik, özvegsége 7-ik évében január hó 27-én Tordán. Az elhunyt *Albert János* kiváló imairónk unokája és *Albert Iván* egyh. tanácsos leánya volt. — *Dr. Kiss Árpád* Szekszárd város rendőrtanácsosa életének 39-ik, boldog házasságának 8-ik évében, február hó 8-án Pécsen. — *Vida Sándor* nyugalmazott községi tanító és unitárius kántor, életének 82-ik évében március hó 25-én Sepsiszentkirályon. Negyvennégy éven át szolgálta a magyar tanügyet és az unitárius egyházat. Hűséges szolgálója volt az Úrnak, aki súlyos

gondjai között is híven végezte a reá bízottakat. Nemzedékek nőttek fel lábainál, akik hálával áldják emlékezetét. Munkáságának javarésze a kénosi egyházközségre esik. Békés és megértő egyénisége a szolgatársi jóviszonyt soha meg nem zavarta s tehetsége szerint a lelkipásztori munka sikerét is biztosította. Kegyelettel őrizzük emlékezetét.

Ferencz József püspök balesete. Püspökünket karácsonyszombatján szinte végzetes baleset érte. Fel akarván lépni egy székre, a szék megcsuszott, a püspök úr elesett s eltörte jobb lábszárát közvetlenül a forgócsont alatt. Heteken át benn kellett feküdnie a Veres-kereszt kórházban. Erős, egészséges szervezete — Isten segedelmével — győzedelmeskedett a baleseten s már hetek óta újra lakásán van. Sőt annyira meggyógyult, hogy bár botra támaszkodva, de egyedül is próbálgat járni szobájában. József napján tisztelői s ismerői meleg ovációban részesítették. Különösen kedves volt a kolozsvári kollégium ifjúságának szerenádja. Az összes dalárdista diákok begyűltek a püspöki lakás ebédlő szobájába s Útő Lajos tanár vezetésével magyar dalokat énekeltek, majd Fekete Miklós VIII. g. o. t. utána Kővári Jakab IV. éves papnövendék üdvözölték az ifjúság nevében, végül az egyetemi hallgatók zenekara kísérete mellett Pusztai Pál végzett diákunk énekelte el a püspök úr kedvenc nótáit. A püspök úr dolgozószobájának ajtójánál karosszékben ülve hallgatta végig a szerenádot; körülötte volt családja. E jelenet feledhetetlenül kedves volt. Szerenád után a püspök úr üdvözölte az ifjúságot. Hangja, beszédjének meleg tónusa, ötlegettsége egészen a régi volt. Mintha semmi nyomot nem hagyott volna rajta betegsége. A másnapi üdvözlések sem fárasztották ki. Ugyilátszik, az Isten megsegíti azt, akit nagyon szeret.

Dávid Ferenc lapszéli jegyzetei. Dávid és Melius közt a küzdelem legmagasabb hullámot vetett 1569-ben, mikor Nagyváradon döntő vitára álltak ki. A vita Dávid győzelmével végződött. Melius kivonult Erdélyből végképpen és debreceni nyáját gondozta tovább, meg Dávid ellen írta egymásután a könyveket. Ezek közül való: *Az egész szentírásból való igaz tudomány* melynek az unitárius kollégiumban levő példánya tele van Dávid lapszéli megjegyzéseivel, melyek az első benyomásmásról tanuskodnak, melyek olvasás közben toluultak tollára.

E megjegyzések a legtöbbször lakónikus rövidségűek. Ilyenek e gyakran ismétlődők: Hazudsz Péter, Ne fillents Péter bá! Szégyen hazudni Barátom! Hej, be vak vagy! Be bohó vagy Péter. Ne cifrázd, mert nem úgy vagyok stb.

Dávid, aki írásiban és vitaközásaiban a XVI. század legtöbb írójától, főként Meliustól, elütött abban, hogy durva, sértő szót nem igen ejtett ki, e jegyzetekben éppen nem kiméletes. Le-lesajnálja, ki is kigunyolja ellenfelét. Egy helyen

ezt jegyzi meg: *Szép magyarázat, ha úgy volna, jó volna neked; tudod-e, hány mély föld az ég a földhöz?* Más helyt így sajnálkozik: *Nem úgy van Pet. Látszik, hogy görögül nem tudtál. Szegény!*

Mélius ki nem fogy e művében sem a durva kiszólásokból. Dávid hol szellemesen, hol erősebben adja neki vissza, amint csak teheti. *Micsoda rossz lator Antikrisztus eretnek vagy te, — tör ki Meliusból.* Dávid meg odajegyzi a lap szélére: *Nem nagyobb náladnál, bátya! Melius Belzebub fiának nevezi. Te unokája volnál!* — vágja vissza Dávid. *„Látjátok-e Antikrisztus darabantja”* — kérdi Melius. Dávid így fizet neki: *Te generális voltál abban a regementbe.* Melius Franciscanis, meg Blandlatak-féle gunyolódásit szó nélkül hagyja Dávid; de mikor ki nem fogy Melius szájából a rossz latroknak, eretnekeknek, vargáknak stb. emlegetése, odajegyzi Dávid a lap szélére: *Mikor egyebet nem felelhetsz, mindjárt káromkodni kezdesz.* Másutt pedig így inti: *Ne átkozódjál Péter, mert más azt mondja, hogy nem tudsz felelni, azért mocskolódol.*

Egy helyt Mélius ezt írja: Régen halássza Belzebub az hálóval a dongó legyeket és szunyogokat. Dávid oda jegyzi hozzá: *Te is darázs, oda akadtál.* Mélius más helyt ezt írja: *Megmondám oda fel, hogy csak dongó légynek, főnyenyen épült, nőtt nádnak való e széles Francisco Blandatica háló.* Erre ez Dávidnak megjegyzése: *De mégis megszorultál benne, mint a recsenyedi kuvasz a buglyán.*

E lapszéli jegyzetek közül csak néhány vonatkozik a köztük levő vita érdekére. Az érdekesebbek ezek: Mélius ezt írja:

— *Látszik, hogy ördög fiai vagytok, mert ördög módjára meglopjátok az írást.* — Dávid erre ezt kérdi: *Hát aki megtoldja, mivel jobb annál?* Másutt is inti Méliust, hogy jobban idézzon a bibliából: *Ne darabold, ne toldozd az írást soha, mert elég az magába.*

Ha eszünkbe idézzük, hogy prédikátoraink legfőbb tekintélye a biblia volt, megérthetjük az ilyen megjegyzések fontosságát; hiszen egy-egy hibás idézet alapján rázta meg egyik másik reformátor tanításának hitelét.

A Dávid és Mélius közt lefolyt harcnak csak gyenge hülámverései e széljegyzetek. Az idézést még szaporíthatnám, — de ennyi is elég arra, hogy a két küzdő harcoló módjára némi világot vessen.

(K. e.)